

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

De Conversatione Apostolica A Curatoribus Animarum piè & fructosè
instituenda - Complectens vatios & solidos modos juvandi & consolandi
diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè ægras & captivas

Lohner, Tobias

Dilingae, 1677

Cap. VI. Quomodo impedimenta Zelum animarum retardentia sint
removenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48248)

CAPUT VI.

QUOMODO IMPEDIMENTA ZELVM
ANIMARUM RETARDANTIA
SINT REMOVENDA.

I. Multa quidem sunt, quæ non paucos à cura Animarum, Matque adeò ab Apostolica Conversatione absterrent; sed omnia ferè impedimenta hujusmodi ad quinque sequentia revocari possunt.

II. Primum igitur impedimentum meritò censetur *nimum quietis, solitudinis, & orationis desiderium*; hæc enim, cum non consistere videantur posse cum procuratione alienæ salutis, hoc ipso non leviter ab hac cura retrahunt eos, qui ejusmodi desiderio quietis & orationis sunt ascensi. Ad quod impedimentum removendum bene notanda inprimis est S. Laurentij Justiniani de casto connubio c. 12. sententia: *Anima, inquit, qua lucrata est Verbo, Verbo fructificare conatur, quoties se offert causa. Quandoquunque impellitur seu vocatur à verbo, non minùs ardentè, quàm prudenter postponit se, sua interponit, ut vacet Proximo, ut Proximi secunderetur profectibus.* Nullo quidem exercitio occupatur congruentius Sponsa, quàm cum animarum intendit lucris. Hoc etenim Sacrificio nihil magis, nihil suavius Verbo redolet. Vnde Petro, cum diceret: *amas me?* illèque responderet: *Domine, tu nosti omnia; tu scis, quia amo te,* ipse mox intulit: *Pasce oves meas.* Nihil amanti ardentè carius potuit committere, quàm illud, propter quod exinani-ri voluit, & mori. Quod ipsum confirmans S. Chryso-
mus ep. 54. quæ Gerontium Presbyterum ad iter pro anima-
rum salute suscipiendum hortabatur, post alia sic ait: *Huius-
modi peregrinationes suscipere, longè præstantius est, atque con-
ducibilis, quàm domi desiderere.* Illic enim degens etiam hæc
habere potes, quæ nunc habes, hoc est, ieiunium, vigiliis, catera-
que Christianæ Philosophia genera; domi autem desidens ea lu-
crari non potes, quæ, si in illa regione commorareris, adipisci po-
tes, nimirum tot animarum salutem, periculorum mercedem,
tantaque animi promptitudinis ac studij præmium. Hinc meri-
tò P. Balthazarus Alvarez, uti vit. c. 47. refertur, nostros exti-
mala-

Instruct. III.

D

mala-

mulabat, ne essent nimium addicti recollectioni, & negligenter agere cum Proximis de spirituali animarum bono: eò quòd esset hoc esset proprium vocationis nostræ munus. Ideoque dicebat, nimium hoc studium in hominibus ad curam animarum vocatis, non esse Spiritum DEI, cum illis constet, divinam Majestatem contrarium velle, ad quod eos vocavit; & ideo talibus quietem nimis amantibus DEUM subtrahere portionem Spiritus tanquam otiosis & inutilibus selectis. Id quod Alphonsus de Roza Ord. S. Francisci, teste Alphonso Rodriquez, p. 3. tr. 1. c. 6. est expertus; cum enim hic bene multos annos in excolendis Indiæ Novalibus gnauiter desudasset, & tandem fessus, studio recolligendi se, atque supremo certamini præparandi, sepositâ aliorum curâ, in Hispaniam remigrasset, fassus est, quoties Orationi vacabat Christum Crucifixum sibi ob oculos versari, sequentibus verbis exoptulantiem: Quare me in hac Cruce derelictam quietem, commodaque sectaris? unde ad stationem reversus, strenuum multis annis Operarium egit. Nimirum talibus non immeritò illud D. Bonaventuræ in Pharetra amoris divini p. 2. c. 1. occini posset: *Quomodo quis potest dicere se diligere DEVM, & eius amorem appetere, qui eius imaginem videt in sterquilinio iacere, & non curat? aut si cogitat, quod Filius DEI pro animabus redimendis mortuus est, & ipse pro animabus mori non cupit? Quomodo credis, te amicitiam Sponsæ si habere, qui eius Sponsam ab adulterio non custodis? aut cum festinanter ad Sponsam non reducis?* In horum omnium maiorem confirmationem non parùm proderit notâsse, quod olim P. Martinus Guttierrez Francisco Riberæ Doctore Theologiæ respondit, teste Ludovico de Ponte c. 30. vit. P. Balthe Alvar. cum enim hic diceret, decrevisse se, colligere se, & domum quampiam prope Sacellum B. Virginis (quam impensè amabat) exstruere, & inde ad vicina loca concionandi gratia excurrere, reliquum verò tempus cum libris suis consumere: respondit P. Martinus: Domine Doctor, placet huiusmodi propositum, sed attendite, quis tunc sibi retineat optimum pignus, quod habet, propriam scilicet voluntatem. Quæ vero adeò cor eius penetravit, ut statim decreverit, relicto mundo Societatem ingredi. Quare optimè faciet Operarius, si exemplum Sponsæ sequatur, de qua S. Bernardus super illa

De Conversatione Apostolica in communi. § 1

Verba Cant. 2. Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni: discurrens sic loquitur: Audit Sponsa, ut surgat, & properet, haud dubium, quin ad animarum lucra. Hoc siquidem vera & casta contemplatio habet, ut mentem, quam divino igne vehementer succenderit, tanto interdum repleat Zelo, & desiderio acquirendi DEO, qui eum similiter diligant, ut otium contemplationis pro studio predicationis libentissimè intermittat, & rursus potita votis aliquatenus in hac parte, tanto ardentius redeat in idipsum, quando se fructuosius intermisisse meminerit, & iterum sumpto contemplationis gustu valentius ad conquirendum lucra, solia alacritate recurrat.

III. Alterum impedimentum est diffidentia de gratia vocationis, & nimis ad proprias vires respectus; ratione cuius multis evenit, quod olim Moyse & Aaroni dixit DEVS Num. 20. Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram Domino: non introduceris hos Populos in terram, quam dabo eis. Quod proinde impedimentum ut removeatur, firmiter credendum est, quod S. Paulus Philipp. 2. dixit, quod scilicet DEVS sit, qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate, id est, iuxta mensuram fiducia, quam de eius auxilio, gratiaque concepimus, ita ut verissimè dixerit Sanctus Bernardus l. 9. in Ps. qui habitat: Tantum per nos operabitur DEVS, quantum se nostra in eum fiducia extenderit. Hinc S. Paulus Corinthiis 2. c. 3. scribens, fiduciam autem talem, inquit, habemus per Christum ad DEVM; non quod simus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO est, qui & idoneos nos fecit Ministros novi Testamenti. Quam doctrinam bene observans P. Balthasar Alvarez dicere solebat, ut vit. c. 4. legitur: Ex quo DEVS Religiosum posuit, (id est, ad statum Religionis & curam animarum vocavit) ipse eundem deducet cum profectu. Quid, si plus eum oneret, quam ferre possit, se ipsum onerat, quia in se recepit supplere, quod illi deest. Id igitur ego vellem, ut ipse manu sua mihi utiquid imponeret, quod meas facultates excederet, nam hoc ipso teneretur id mihi dare.

IV. Tertium impedimentum est horror difficultatum & laborum, qui in Conversatione Apostolica occurrere solent. Ad quod impedimentum tollendum præclare instruit, & hortatur S. Chrysostomus hom. 43. illa S. Pauli 1. Cor. 16. verba

expendens: Ostium mihi apertum est magnum, & Adversarij multi. Super quæ verba sic discurret: Si magnum, quomodo Adversarij? & respondet. Quod multi ad eò reluctentur, indicium est Evangelica Victoria. Nusquam enim nocentissimus illi Adversarius irritatur gravius, quàm eùm suorum instrumentorum multa sibi eripi videt. Verùm nos, ubi magnum aliquod & egregium facere statuerimus, nequaquam id nullo labore constiturum sit, cogitemus, sed utilitatem magis respiciamus. Vides igitur exemplum eius in Paulo, qui nihil, quod multi essent Adversarij, cessat, verùm, quod magnum pateret ostium, stat diligenter negotio. Nec ostium duntaxat, seu lucrum animarum patet, sed optima etiam occasio ad divinas consolationes abundantius percipiendas; hoc enim est, quod DEVS in remissæ olim promiserat, c. 15. dicens: Si separaveris preciosa à vili (id est, animas à peccato) quasi os meum erit id est, omni voluptate perinde repleberis, sicut ori per procuracionem optimi cibi & potus varias delicias procurare solemus. Id quod S. Franciscus Xaverius præcipue expertus est, ut qui inter summos labores & difficultates tantis deliciis & consolationibus cœlestibus affluebat, exclamare cogere: Satis est, Domine, satis est. S. & P. Henricus Henricius, teste Orlandino p. 1. h. Soc. tit. 8. num. 133. affirmabat, tantam in mediis pro animarum salute susceptis laboribus esse copiam divinarum consolationum, ut qui vis mallet his laboribus perpetuò frangi, quàm subito in cœlum rapi. In sede Juliacenti verò Provincia Pervanæ, licet nostri summos labores exhaurirent, omnique terreno solatio carerent, tam incredibili tamen eorum animi voluptate perfundebantur, ut illa sedes lætitudinis domicilium fuerit appellatum, quemadmodum annuæ litteræ Provincia Pervanæ anni 1603. testantur. Et verò, si Jacobus Patriarchæ olim omnes anni in gravissimis laboribus consumpti breves & pauci videbantur, quia per eisdem Rachem à se tantopere dilectam lucraturum se confidebat; quanto magis Operario omnes labores, quos pro animarum pericherrimarum lucro sustinebit, breves & leves, imò & delectabiles videbuntur?

V. Quartum impedimentum est Periculi tam corporalis (puta morbi gravis, aut ipsius mortis incurrendæ) quàm

Spiritalis

spiritualis (tentationum videlicet, vel lapsus in peccatum) *meus*. Difficile namque est, versari inter spinas, & ab eis non pungi; & calcare terram pedibus, ita, ut nec pulvis, nec lutum ijs adhæreat, quemadmodum S. Hieronymus in Epistola ad Damasum advertit. Ad quod impedimentum removendum sequentes doctrinæ non parùm juvabunt. Si scilicet primò, ne periculum corporale timeat, meminerit, quàm multos DEVS ex manifestis ejusmodi periculis illæfos eduxerit, & præservârît, ut meritò hîc locum habere videatur pulcherrimum illud cujusdam Ascetæ effatum: *Vita, qua propter charitatem periculo exponitur, per charitatem meliùs conservatur.* Deinde, si meminerit, Pastoris se officium suscepisse; bonum autem Pastorem, teste Christo Joan. 10. animam suam dare pro ovibus suis. id quod clariùs indicans S. Basilius in mor. reg. 80. c. 14. & 16. ait, Operarios debere esse Pastores Ovium Christi, qui, quancumque tempus postulat, ne animam quidem ponere pro illis dubitant, ut Evangelium illis impertiant. Imò & Patres ac Nutrices illorum esse debere, qui ex magnitudine ejus, quæ in Christo est, charitatis, parati sint libenti animo communicare non solum DEI Evangelia, sed suam ipsorum vitam. Et verò si tam multi reperiantur, qui cum ijsdem periculis corporalia ministeria magna cum alacritate ac sedulitate exhibent ijs ipsis, quibuscum agere formidat Operarius, meritò erubescere deberet, si illos modici lucri temporalis causa tam generosè contemnere videat illa pericula, & ipse ob spem inæstimabilis præmij, lucrìque animarum eadem subire reformidet. Si denique meminerit, quàm pretiosa & optabilis sit mors ejusmodi in conspectu Domini, quæ in tali opere charitatis incurritur; talis scilicet, quæ ipsi Martyrio comparetur, sic enim S. Laurentius Justin. l. de S. Martino expressè docet, dum ait: *Magnum prorsus est Martyrij genus, ultrò se pro Christi amore dare periculis. Audi sine ferro Martyrem ex sola charitate morientem.* Et ideo in Romano Martyrologio 28. Febr. etiam recensentur illi Presbyteri, qui Alexandriæ, cum sub Valeriano Imperatore pestis sævissima grassaretur, morbo illo laborantibus ministrantes, libentissimè mortem appetierunt, quos velut Martyres religiosa piòrum fides venerari consuevit; de quibus etiam S. Dionysius Episc. Alexandrinus apud

Eusebium l. 7. c. 16. sequens testimonium protulit: *Ex Patribus, qui virtute erant praestantissimi, in hunc modum mortem appetiverunt, adeo ut istud mortis genus, quod propter incredibilem pietatem, & robustam fidem suscipiebatur, nihil à splendore Martyrij abesse videretur.* Ut verò etiam Spiritualia pericula non timeat, bene in primis notandum est, quod Jacobus Marchantius in virga Aaronis tr. 1. lect. 6. sapienter advertit, quòd scilicet, sicut DEVS novit hoc onus esse grave, & gratiam ad ferendum haud dubiè velit suppeditare; sciat item & velit pericula temperare, & timoratis specialem protectionem impendere; sic enim protexit Abrahamum in Chaldaea, Lothum in Sodomis, Jobum inter Infideles, Daniele in Babylone, quos omnes voluit esse perfectos in medio nationis pravæ, ut nemo animum despondeat in quoecunque situ, sed se potiùs divinæ Providentiæ, protectionique committat. Hinc P. Balthasar Alvarez, uti vitæ illius c. 5. refertur, dicere solebat, securitatem in agendo cum Proximo, cum ex obedientia suscipitur, esse valde magnam, adeo, ut si quæ obediendi causa infames Feminas accederet, ut illas Christiane lucraretur, mundissimas haberet cogitationes, quasi esset aliquis Angelus; at si ex propria voluntate in cubiculo suo moreretur, foedis ibi cogitationibus ureretur. *Nescio, inquit, quomodo quis possit tutum putare, quod à Domini voluntate recedit. Quanam, quæso, securitas esse potest, ubi DEVS non est. Hoc enim est, quod S. Bernardus dicebat: quando bene erit sine illo, & quando malè cum illo?* Certè Lancizius Opusc. 13. n. 443. testatur, novisse se non paucos, qui ex missionibus plurimum mecum redibant magis collecti, devoti, puri, circumspiciti, & regularum observantes, quàm in Collegijs fuerint. Deinde bene etiam notandum, etsi DEVS non semper in eiusmodi periculis protegat à tentatione, hoc ipsum tamen ad majus meritum ac præmium permittere, id quod Marchantius l. c. apposito exemplo ex Sophronio in prato spir. c. 3. confirmatum narrat, Cononè Presbytero Alexandrino, cum in mulieribus baptizandis aut inungendis gravissimas tentationes experiretur, ideòque Monasterium deserere vellet, S. Joannem Baptistam apparuisse, & dixisse: *Tolera, & persevera: ego te ab hoc certamine liberabo.* Cum verò ille post hanc adhortationem, Puellâ valde speciosa ex Perside oblatâ, iterum

timeat

timens scandalum, sumpto melote suo, omnino recederet, S. Joannes iterum apparens dixit: *Revertere ad Monasterium, & hoc te certamine eximam.* Conone autē respondente, quomodo sperabo, quod toties pollicitus non præstitisti? respondit Sanctus: *Volebam te pro hac pugna mercede donari, sed quia non vis, ecce aufero à te bellum hoc, mercede autē operis carebis:* simulque ter sub umbilico ipsum signans, usque ad eò omnem carnis rebellionem abstulit, ut Puellam illam baptizans & ungens, mulierem esse non adverterit. Quòd si verò omnino ipsum ex fragilitate labi contingat, certò tamen sibi persuadeat, etiam ob hunc lapsum non esse omittendam conversationem, sed potius commoda longè majora, quæ inde proveniunt, consideranda. Id quod Marchantius l. c. ex illis Salomonis Prov. 14. c. verbis ostendit: *Vbi non sunt boves, præsepe vacuum est: ubi autem plurima segetes, manifesta est fortitudo bovis.* Quem locum ille allegoricè sic ad hunc scopum explicat. Sicut, qui caret bobus, habet præsepe, id est, stabulum mundum. Qui autem boves habet, immundius habet stabulum, habet tamen etiam multitudinem fructuum; sic qui curam animarum non suscipit, nec in agro Domini laborat, sed totus sibi vacat, fortè habet majorem munditiem conscientiæ. Sed qui boves suos jungit, id est, operas suas Proximis navat, hic aliquando præsepe aut stabulum immundiùs habet; nam ex consuetudine hominum, & negotiosa vita aliquid sordium saltem levium contrahere potest, uberiores tamen fructus metit. Quod ipsum alij similitudine duorum globorum, quorum alter aureus, alter argenteus est, declarant; uti enim aureus faciliùs quidem inficitur, sed ubi iterum purgatur, pretiosior longè est, quàm argenteus; ita & is, qui cum Proximo agit, faciliùs quidem maculam contrahit, quoad meritum tamen & charitatem longè pretiosior est & acceptior coram DEO. Hinc ipse etiam Christus S. Gertrudi, ut l. 4. revel. c. 47. videre est, dixit: Si quis amans veritatem, pro illa defendenda in aliquibus delinquit, durioribus verbis, Zelo impellente, aliquos corripiendo, aut alio quocunque modo, sive negligentius, sive districtius agendo, hunc ego certè apud DEVM Patrem & omnes cœli cives fideliter excusabo, quemadmodum Mariam Magdalenam excusavi, imò pro ipso universa emendabo. Et aliàs l. 3. c. 58. cum ad-

verteret cor suum debile in aliquos defectus incidere, & tamen illud DEO offerret, ut in illo repaufaret, respondit Dominus: Tuum debile cor tali affectu oblatum tantò gratius accepto, quàm alterius cor forte, sicut magis acceptatur bestia multa venatione agitata, quàm domestica, eò quòd canes illius teneriores sint, ac suaviores ad vescendum.

V. I. Quintum denique impedimentum est, *laboris susceptionis aut suscipiendi sterilitas*, quòd scilicet nullus ex eo fructus percipitur videatur, aut etiam secuturus sperari possit. Ad quòd impedimentum removendum sequentes tres doctrinæ non parùm conducent. Prima est, quòd non hoc ipso, quia fructus statim non respondet, omnino de eo desperandum sit. Nam ut commune habet proverbium, *Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo.* Ideo S. Chrysostomus Conc. 1. de Lazaro sapienter discurret: *Non erexi quidem egrotantes, attamen eos, qui valent, reddidi fortiores. Non abduxit quendam à vitio sermo noster, sed tamen eos, qui cum virtute agunt, reddidit attentiores.* Supra hac quoque quidquam addam verbum *Hodiè non persuasi, sed fortè cras persuadere poterò. Quòd si minùs cras, attamen perendie, aut quarto ab hoc die fortè persuasero.* Qui hodie, quæ audivit, repulit, cras fortassis audiet, & recipiet, fortassis post dies plures præbebit animum, quæ dicentur. Quandoquidem & illud crebrò fit, ut Piscator, qui per totum diem vacuum attraxerit rete, sub noctem iam abire parans, capto, qui ipsum per totum diem fefellerat, piscem descendat. Etenim si Agricola protinus ab agricolatione recesserit, quòd semel atque iterum, aut saepius aëris acciderit inaequalitas, fame brevi periremus omnes. Et iterum ho. 3. in 1. Cor. *Si hodie nemini persuaseris, inquit, persuadebis postredie, etsi nunquam persuaseris, mercedem tamen integram habebis, & si non omnibus, paucis tamen ex multis persuadere poteris.* Nam neque Apostoli universo orbi persuaserunt, licet cum omnibus disputarint, & mercedem in omnibus assecuti sint. Noli ergo, cum orbem terræ salvum facere non possis, etiam parvum contemnere. Neque maiorum desiderio à parvis te abstrahas, si centum nequis, decem curam suscipias: si decem non possis, noli quinque despiciere: si quinque vires tuas excedunt, unum non contempnas. Quòd si neque hoc possis, noli desperare, noli laborare sedere. Nónne vides in negotiationibus, non auro duntaxat, sed

sed etiam argento mercatores negotiari? Nam si parva nihil contempserimus, assequemur & magna. Sin autem neglectui nobis illa essent, neque hac facile assequi possemus. Sic singuli divites evadunt, cum magna simul & parva colligunt. Hanc doctrinam sanè animo firmiter impresserat Zelosissimus ille Indiae, Japoniaeque Operarius, S. Franciscus Xaverius, qui, ut l. 6. c. 17. vit. refertur, monebat Cultores animarum, ut non fortius magis, quam perseverantiùs eorum perferrent vitia, infirmitatem sustinerent, frugèmq; sementis factæ, laborumque (quamvis seræ spei) fructum, velut boni Christi Agricolaë expectarent, haud ignari, qui seminant in lacrymis, in exultatione messuros. Quòd si ab initio tales non reperirent, quales expeterent, ita cum illis se gererent, ut cum improbis Filiis boni Parentes, Deique benignitate freti, qui Hominum mentes suo demum tempore ad bonã perducit frugem, non diffiderent eos aliquando tales fore, quales optarent. Quare nunquam desinerent eos omni studio colere, præsertim cum DEUS omnium communis Pater, quamvis læsus à nobis, benignè tamen omnibus facere non desistat. Altera doctrina est, quòd, etsi alius fructus non sequeretur, fat magnos tamen fructus jure merito censerì debeat, satisfacisse officio suo, & voluntatem DEI implevisse; uti idem S. Chrysostomus sapienter notavit, dum l. c. dixit: *Vitam oratio nostra aliquid proficiat! Quòd si post longam admonitionem in iisdem vitiis perseveraverint, ne sic quidem desistemus illis, quòd rectum est, consulere, quandoquidem & aquarum venæ, etsi nullus veniat aquatum, manant tamen: & fontes, quamvis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt: & amnes, etsi nemo bibat, nihilò secius fluunt; sic oportet & illum, qui concionatur (& conversatur) quamvis nullus auscultet, tamen prestare, quidquid in ipso situm est. Siquidem hac lex nobis, qui sacri sermonis administrationem suscepimus, à benigno præscripta est DEO.* Sic S. Ignatius, teste Maffeo l. 2. c. 11. si quem omnia expertus, tamen è peccatorum cœno extrahere non potuisset, non ideo contrahebat animum, vel se angori dabat, quasi oleum & operam perdidisset, sed conscientiaë & Officii fructu contentus, acquiescebat in alto providentiaë divinaë consilio. Idem alios, teste Ribadencira l. 5. c. 11, facere hortabatur, Angelorum Tutelarium exemplo, qui

quos à DEO sibi commissos acceperunt, monent, quoad possunt, defendunt, regunt, urgent, ad bonum juvant; sed si voluntatis libertate abutuntur illi, & inobedientes atque obstinati sunt, propterea tamen nullo anguntur mœrore, nulli afficiuntur molestiâ. Curavimus, inquit, Babylonem, & non est sanata. Tertia denique doctrina est, quòd neque p̄cemptio suo sit labor cariturus, licet omni alio fructo destituatur, id quod memorabili sententia S. Bernardus Eugenio l. 4. de confid. c. 2. declaravit: *Noli diffidere, inquit; curam exigeris, non curationem. Denique audisti: curam habe illum, & non curam, vel sana illum. Verùm dixit quidam: Non est in Medico semper, relectur ut ager. At melius tibi propono de tuis. Paulus loquitur: plus omnibus laboravi, non, ait, plus omnibus profui, aut plus omnibus fructificavi, verbum in solam religiosissimè vitans. Aliàs autem noverat Homo, quem docuit D. E. V. S., quia unusquisque secundùm laborem accipiet, non secundùm proventum. Ita, quæso, & tu fac, quòd tuum est; nam D. E. V. S., quod suum est, faciet: satis alie que tua anxietate & sollicitudine curabit. Planta, rige, fer curam, & tuas explevisi partes: sanè incrementum, ubi vulerit, dabit Deus. Vbi fortè noluerit, tibi deperibit nihil, dicente scriptura Sap. 10. Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum. Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus. Quod ipsum etiam B. Virgo S. Birgitta l. 4. revel. c. 21. olim sequentibus verbis insinuavit: *Amici DEI non habent attendiari in servitio DEI; sed laborare, ut homo melius fiat, melior, & homo bonus veniat ad perfectiora. Nam quicumque voluntatem haberet sibilandi in aures omnium transeuntium, quòd IESVS Christus esset verè Filius DEI, & faciendo conaretur, quantum posset, ad aliorum conversionem, licet nulli vel pauci converterentur, nihilominus eandem mercedem obtineret, ac si omnes converterentur, sicut per exemplum dico tibi: Si duo Mercenarii ex præcepto Domini fodereint montem durissimum, & alius inveniret aurum electum, alius verò nihil. Isti propter laborem & voluntatem digni essent equali mercede. Meritò ergo quis Operarius Artificis illius exemplum sequitur, qui, teste Seneca ep. 7. quæsitus, quò tanta diligentia artis spectaret ad paucissimos per venturæ? Satis sunt, inquit, pauci, satis unus, satis nullus.**